

**การส่งเสริมและพัฒนาขีดความสามารถในการผลิตสินค้าและบริการเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับ
เศรษฐกิจฐานรากของวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดสมุทรสงคราม**
**Promotion and Development of Capacity to Produce Goods and Services to
Strengthen The Foundation Economy of Agricultural Tourism Community
Enterprises in Samut Songkhram Province**

ปัญญดา จันทกิจ^{1*} ชุมพล รอดแจ่ม² เอกโอฬาร โชติอนุสรณ์³ ชลภัสสรณ์ สิทธิวงษ์ชัย⁴ และ สุวิตา พฤกษาภรณ์⁵
Panyada Chanthakit^{1*}, Chumpon Rodjam² Eakolarn Chotianusorn³
Cholpassorn Sitthiwarongchai⁴ and Suvita Pruekaporn⁵
*Corresponding author, e-mail: panyada.ch@ssru.ac.th

Received: September 14^h, 2025; Revised: December 19th, 2025.; Accepted: December 30th, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหา สร้างการส่งเสริมและพัฒนาขีดความสามารถ และประเมินผลการผลิตสินค้าและบริการเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจฐานรากของวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดสมุทรสงคราม กลุ่มเป้าหมาย 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 30 คน กลุ่มที่ 2 เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 200 คน กลุ่มที่ 3 เป็นผู้เข้าร่วมอบรมจำนวน 30 คน และกลุ่มที่ 4 เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแบบสัมภาษณ์การอภิปรายกลุ่ม แบบสอบถามสำหรับการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ แบบสอบถามการประเมินความพึงพอใจ และแบบสอบถามการประเมินการตรวจสอบรูปแบบการพัฒนา สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลได้ใช้ ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ และ การวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษาพบว่า (1) ชุมชนมีจุดแข็งด้านเส้นทางท่องเที่ยวที่หลากหลายและมีเอกลักษณ์ แต่มีจุดอ่อนด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและการประชาสัมพันธ์ การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจพบ 4 องค์ประกอบหลักที่ส่งผลต่อการผลิตสินค้าและบริการ (2) มีการสร้างโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตลาดน้ำท่าคาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยบูรณาการองค์ประกอบสำคัญทั้ง 4 ด้าน และ (3) ผลการประเมินโครงการในด้านความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความมีประโยชน์ อยู่ในเกณฑ์สูงมาก แสดงถึงศักยภาพของโครงการในการสร้างผลกระทบเชิงบวกต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจฐานรากของชุมชนอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: การผลิตสินค้าและบริการ เศรษฐกิจฐานราก วิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตร

¹⁻⁵ อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
Lecturer Suan Sunandha Rajabhat University

Abstract

The objectives of this research are to study the current situation and problems, promote and develop capabilities, and evaluate the production of goods and services to strengthen the grassroots economy of agro-tourism community enterprises in Samut Songkhram Province. The target groups consist of four groups: Group 1 includes 30 key informants; Group 2 consists of 200 sample participants; Group 3 comprises 30 training participants; and Group 4 includes 5 experts. The research tools used include focus group interviews, questionnaires for exploratory factor analysis, satisfaction evaluation questionnaires, and questionnaires for evaluating the development model. Data analysis methods include mean and standard deviation, exploratory factor analysis, and content analysis. The study findings reveal that: (1) The community's strengths lie in its diverse and unique tourism routes, but weaknesses exist in the areas of amenities and publicity. The exploratory factor analysis identified four key components that influence the production of goods and services; (2) A project was initiated to promote sustainable agro-tourism at Tha Kha Floating Market by integrating the four key components; and (3) The project evaluation results in terms of accuracy, appropriateness, feasibility, and usefulness were found to be very high, indicating the potential of the project to positively impact the development of agro-tourism and to sustainably strengthen the grassroots economy of the community.

Keywords: Production of Goods and Services, Grassroots Economy, Agro-Tourism Community Enterprises

บทนำ

การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากถือเป็นนโยบายสำคัญของประเทศไทยในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างทั่วถึงและยั่งยืน โดยมุ่งเน้นการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนท้องถิ่น วิสาหกิจชุมชน และผู้ประกอบการรายย่อย ให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ ลดการพึ่งพาเศรษฐกิจจากส่วนกลาง และลดความเหลื่อมล้ำทางรายได้ระหว่างพื้นที่เมืองและชนบท แนวทางดังกล่าวได้รับการบรรจุไว้อย่างชัดเจนในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากควบคู่กับการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสังคมและชุมชน (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565) การพัฒนาในลักษณะนี้ไม่เพียงมุ่งเน้นการเติบโตทางเศรษฐกิจเท่านั้น แต่ยังให้ความสำคัญกับคุณภาพชีวิต ความมั่นคงทางสังคม และการใช้ทรัพยากรอย่างสมดุล

แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับกรอบการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่มุ่งสร้างดุลยภาพระหว่างมิติทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งได้รับการอธิบายอย่างเป็นระบบในแนวคิด Triple Bottom Line ที่เสนอโดย Elkington (2018) โดยเน้นว่าการพัฒนาในระยะยาวจำเป็นต้องคำนึงถึงผลกระทบต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อมควบคู่ไปกับผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ ในบริบทนี้ การท่องเที่ยวเชิงเกษตรจึงถูกมองว่าเป็นกลไกสำคัญที่สามารถบูรณาการทรัพยากรทางการเกษตร วิถีชีวิตชุมชน และกิจกรรมการท่องเที่ยวเข้าด้วยกัน เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่สินค้าและบริการท้องถิ่น พร้อมทั้งรักษาอัตลักษณ์และทรัพยากรของชุมชนไว้ในระยะยาว

อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในหลายพื้นที่ของประเทศไทยยังคงเผชิญกับข้อจำกัดเชิงโครงสร้างและเชิงศักยภาพ โดยเฉพาะปัญหาด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ยังขาดความแตกต่าง การบริหารจัดการตลาดที่ไม่เป็นระบบ และการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ที่ยังไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของ

ผู้บริโภคได้อย่างแท้จริง (พิมพ์ลภัส พงศกรรังศิลป์, 2563) ปัญหาเหล่านี้สะท้อนถึงช่องว่างด้านองค์ความรู้ ทักษะการบริหารจัดการ และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในระดับวิสาหกิจชุมชน

งานวิจัยของ Pongsakornrungsilp et al. (2021) ชี้ให้เห็นว่าวิสาหกิจชุมชนจำนวนมากยังขาดความสามารถในการวิเคราะห์ตลาด การออกแบบประสบการณ์การท่องเที่ยว และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงาน ส่งผลให้ไม่สามารถสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันในระยะยาวได้ ปัจจัยดังกล่าวไม่เพียงเป็นอุปสรรคต่อการเติบโตของวิสาหกิจแต่ละแห่งเท่านั้น แต่ยังส่งผลกระทบต่อความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากโดยรวม

จังหวัดสมุทรสงครามเป็นหนึ่งในพื้นที่ที่มีศักยภาพสูงด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เนื่องจากมีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ ระบบนิเวศที่หลากหลาย และวิถีชีวิตเกษตรกรรมที่มีเอกลักษณ์ อย่างไรก็ตาม จากการสำรวจเบื้องต้นพบว่าวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ยังคงประสบปัญหาด้านการขาดเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ กลยุทธ์การตลาดที่ไม่ชัดเจน และช่องทางการจัดจำหน่ายที่ยังจำกัด ส่งผลให้ไม่สามารถใช้ศักยภาพของทรัพยากรที่มีอยู่ได้อย่างเต็มที่ ปัญหาเหล่านี้สะท้อนถึงความจำเป็นในการพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการในเชิงระบบ

ด้วยเหตุนี้ การวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมและพัฒนาขีดความสามารถในการผลิตสินค้าและบริการเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจฐานรากของวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดสมุทรสงคราม” จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากมุ่งเน้นการพัฒนาผลิตภัณฑ์ด้านผลิตภัณฑ์ การสร้างมูลค่าเพิ่ม และการยกระดับประสิทธิภาพทางการตลาดอย่างเป็นระบบ ผลการวิจัยที่ได้คาดว่าจะช่วยเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันของวิสาหกิจชุมชน เพิ่มรายได้อย่างยั่งยืน และสามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นต้นแบบในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่อื่นของประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์และความต้องการการบริหารจัดการชุมชนด้านการผลิตสินค้าและบริการเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจฐานรากของวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดสมุทรสงคราม
2. เพื่อสร้างการส่งเสริมและพัฒนาขีดความสามารถในการผลิตสินค้าและบริการเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจฐานรากของวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดสมุทรสงคราม
3. เพื่อประเมินการส่งเสริมและพัฒนาขีดความสามารถในการผลิตสินค้าและบริการเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจฐานรากของวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดสมุทรสงคราม

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แบ่งกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 4 กลุ่มหลัก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้สามารถรวบรวมข้อมูลได้อย่างหลากหลาย ครอบคลุม และมีความน่าเชื่อถือ กลุ่มแรกคือกลุ่มที่ใช้ในการสัมภาษณ์และการอภิปรายกลุ่ม โดยเลือกแบบเจาะจงจำนวน 30 คน ประกอบด้วยผู้นำชุมชน 3 คน ประธานวิสาหกิจชุมชน 3 คน และสมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่มีประสบการณ์อย่างน้อย 5 ปี จำนวน 24 คน การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงนี้ช่วยให้สามารถเข้าถึงข้อมูลเชิงลึกที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการและการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนได้อย่างแท้จริง (Etikan et al., 2016)

กลุ่มที่สอง เป็นกลุ่มสำหรับตอบแบบสอบถามวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจและการประเมินความพึงพอใจ จำนวน 200 คน ซึ่งได้แก่ประธานและสมาชิกของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสมุทรสงคราม โดยกำหนดขนาดตัวอย่างตามแนวทางของ Hair et al. (2019) และใช้การสุ่มตัวอย่างแบบโควตาเพื่อให้ได้สัดส่วนที่เหมาะสม กลุ่มที่สาม

คือผู้ตอบแบบสอบถามประเมินความพึงพอใจ จำนวน 30 คน โดยเป็นสมาชิกของชุมชนที่มีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 1 ปี การสุ่มใช้วิธีแบบชั้นภูมิ เพื่อให้ครอบคลุมกลุ่มย่อยต่าง ๆ ในชุมชน (Taherdoost, 2016)

กลุ่มสุดท้ายคือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ซึ่งได้รับการคัดเลือกแบบเจาะจงจากผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน การประยุกต์ใช้นวัตกรรมในชุมชน และเศรษฐกิจฐานราก เพื่อให้ข้อเสนอแนะที่มีคุณค่าและส่งเสริมความสมบูรณ์ของงานวิจัย (Creswell and Creswell, 2018)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและคุณภาพของเครื่องมือ

การวิจัยครั้งนี้ใช้เครื่องมือเก็บข้อมูลที่หลากหลายและครอบคลุม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีคุณภาพและรองรับเป้าหมายการวิจัยในแต่ละระยะ โดยในระยะที่ 1 ซึ่งเป็นการศึกษาสถานการณ์และความต้องการของชุมชน ได้ใช้แบบสัมภาษณ์และการอภิปรายกลุ่มร่วมกับการวิเคราะห์สถานการณ์ด้วยวิธี SWOT และ Business Model Canvas ซึ่งสามารถสะท้อนภาพรวมของปัจจัยภายในและภายนอกที่เกี่ยวข้องกับศักยภาพของวิสาหกิจชุมชน ทั้งนี้ ได้มีการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งได้ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.80 สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ (Rungson *et al.*, 2022) นอกจากนี้ยังใช้แบบสอบถามเพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบการผลิตสินค้าและบริการ โดยตรวจสอบความเชื่อมั่นด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค เท่ากับ 0.831 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่น่าเชื่อถือ

ในระยะที่ 2 การพัฒนาขีดความสามารถได้ใช้แบบสอบถามประเมินความพึงพอใจ แบ่งเป็น 7 ตอน เพื่อประเมินหลายด้านของการดำเนินโครงการ โดยมีค่าเฉลี่ยดัชนีความตรงเชิงเนื้อหา (CVI) เท่ากับ 0.80 และค่าความเชื่อมั่นอยู่ที่ 0.893 ซึ่งสะท้อนถึงคุณภาพของเครื่องมือในระดับสูง (Mohajan, 2017)

ในระยะที่ 3 ใช้แบบสอบถามประเมินความเหมาะสมของรูปแบบที่พัฒนา โดยใช้มาตรวัดระดับ 5 คะแนน ในการวัดความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และประโยชน์ของแนวทางที่นำเสนอ ซึ่งผ่านการตรวจสอบความตรงด้วยค่า CVI เท่ากับ 1.00 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.965 แสดงถึงความน่าเชื่อถือสูงสุดของเครื่องมือวัดดังกล่าว

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็น 3 ระยะตามขั้นตอนของการวิจัยเชิงพัฒนา ในระยะที่ 1 ผู้วิจัยเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกและการอภิปรายกลุ่มกับผู้นำชุมชน ประธานวิสาหกิจชุมชน และสมาชิกวิสาหกิจชุมชน เพื่อศึกษาสถานการณ์ ปัญหา และความต้องการของชุมชน ร่วมกับการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องมือ SWOT และ Business Model Canvas ระยะที่ 2 เก็บข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบและประเมินความพึงพอใจต่อการพัฒนาขีดความสามารถ ระยะที่ 3 เก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิโดยใช้แบบสอบถามประเมินความเหมาะสมของรูปแบบที่พัฒนา เพื่อใช้ปรับปรุงและยืนยันความสมบูรณ์ของแนวทางการพัฒนา

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่ครอบคลุมและมีความน่าเชื่อถือ โดยแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็นสองส่วนหลัก ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งเป็นวิธีการที่เหมาะสมสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และการอภิปรายกลุ่ม (Krippendorff, 2018) โดยผู้วิจัยจะทำการถอดเทปบันทึกเสียง จัดหมวดหมู่ข้อมูล และวิเคราะห์เพื่อหาประเด็นสำคัญและแนวคิดหลักที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาขีดความสามารถในการผลิตสินค้าและบริการของวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตร

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณแบ่งออกเป็นสองส่วน ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนาและสถิติเชิงอนุมาน

2.1 สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) สถิติเชิงพรรณนาใช้ในการอธิบายลักษณะทั่วไปของข้อมูล ประกอบด้วย จำนวนและร้อยละ (Frequency and Percentage) ใช้ในการอธิบายข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง และ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ใช้ในการวัดแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลางและการกระจายของข้อมูล

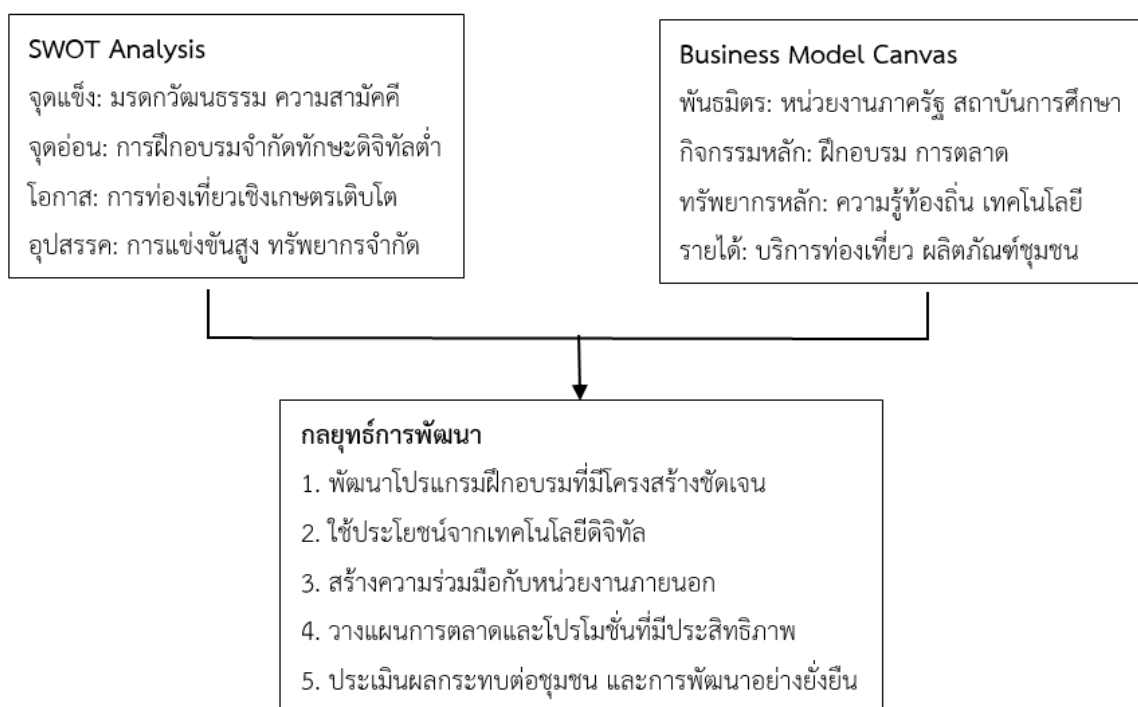
2.2 สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) สถิติเชิงอนุมานที่ใช้ในการวิจัยนี้คือการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis - EFA) ซึ่งเป็นเทคนิคทางสถิติที่ใช้ในการค้นหาโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรและจัดกลุ่มตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันเข้าด้วยกัน (Kyriazos, 2018) การใช้ EFA ในงานวิจัยนี้จะช่วยให้สามารถระบุปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการพัฒนาขีดความสามารถในการผลิตสินค้าและบริการของวิสาหกิจชุมชน

ผลการวิจัย

1. ผลศึกษาสถานการณ์และความต้องการการบริหารจัดการชุมชนด้านการผลิตสินค้าและบริการ สร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจฐานรากของวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดสมุทรสงคราม

1.1 ข้อมูลเชิงคุณภาพ การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารจัดการชุมชนด้านการผลิตสินค้าและบริการ วิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดสมุทรสงคราม

รูปที่ 1 แสดงแผนภาพของการศึกษาสถานการณ์และความต้องการการบริหารจัดการชุมชนด้านการผลิตสินค้าและบริการ สร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจฐานรากของวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดสมุทรสงคราม

จากรูปที่ 1 แสดงการศึกษานี้ได้สะท้อนภาพรวมของการวิเคราะห์สถานการณ์และแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดสมุทรสงคราม โดยแบ่งออกเป็นสามส่วนหลักอย่างเป็นระบบ ส่วนแรกคือการวิเคราะห์สถานการณ์ด้วย SWOT ซึ่งชี้ให้เห็นว่าชุมชนมีจุดแข็งด้านทุนวัฒนธรรมและความร่วมมือของคนในพื้นที่ แต่ยังมีจุดอ่อนสำคัญในด้านการขาดแคลนทักษะดิจิทัลและขาดระบบการฝึกอบรมที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งจำเป็นต่อการพัฒนาชุมชนในยุคปัจจุบัน ถัดมาเป็นการวางแผนธุรกิจผ่านกรอบ Business Model Canvas ที่ระบุบทบาทของพันธมิตรหลัก เช่น หน่วยงานรัฐและสถาบันการศึกษา ซึ่งช่วยเสริมสร้างความร่วมมือและสนับสนุนทรัพยากรสำคัญ ทั้งด้านองค์ความรู้ท้องถิ่นและเทคโนโลยีสมัยใหม่ การกำหนดกิจกรรมหลักอย่างการฝึกอบรมและพัฒนาการตลาด สะท้อนความพยายามในการยกระดับขีดความสามารถของชุมชนให้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงของตลาด ส่วนสุดท้ายของแผนภาพนำเสนอกลยุทธ์การพัฒนาที่เชื่อมโยงกับผลการวิเคราะห์ทั้งสองส่วนก่อนหน้า โดยเน้นการพัฒนาศักยภาพคนในชุมชนผ่านโปรแกรมฝึกอบรม การนำเทคโนโลยีมาสนับสนุนกระบวนการผลิตและการจัดจำหน่าย และการสร้างความร่วมมืออย่างยั่งยืนกับเครือข่ายภายนอก แผนภาพดังกล่าวจึงถือเป็นเครื่องมือที่ช่วยกำหนดแนวทางการพัฒนาชุมชนอย่างเป็นระบบและบูรณาการ เพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจฐานรากให้เข้มแข็งและยั่งยืนในระยะยาว

1.2 ข้อมูลเชิงปริมาณ ผลศึกษาการวิเคราะห์องค์ประกอบ

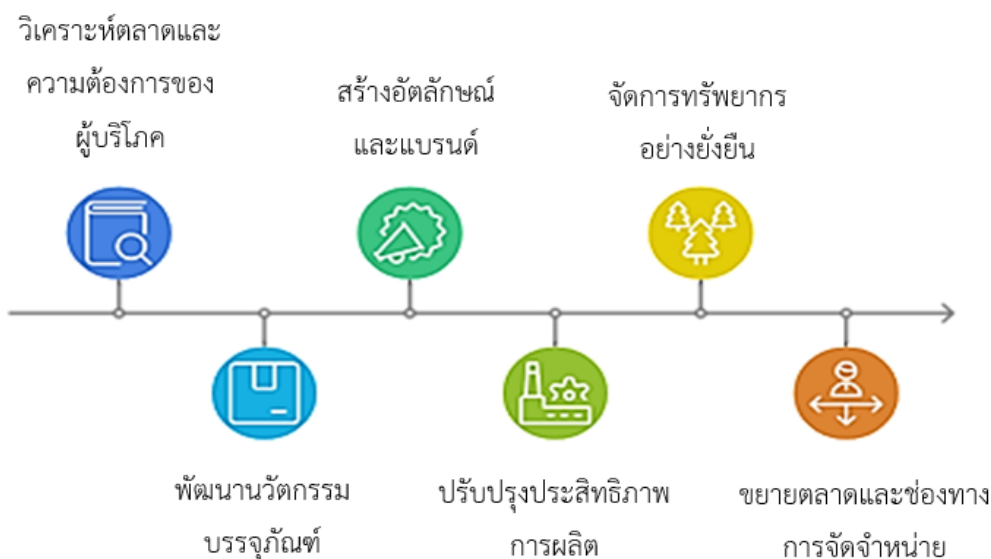
ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (EFA)

ส่วนที่	รายการ	ผลการวิเคราะห์
1. ข้อมูลทั่วไป	จำนวนตัวแปรที่ศึกษา	20 ตัวแปร
	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง	200 คน
2. การทดสอบความเหมาะสมของข้อมูล	Kaiser-Meyer-Olkin (KMO)	0.863
	Bartlett's Test of Sphericity	$\chi^2 = 4185.391$, df = 190, p < 0.001
3. ผลการสกัดองค์ประกอบ	จำนวนองค์ประกอบที่มี Eigenvalues > 1	4
	ร้อยละของความแปรปรวนที่อธิบายได้	63.477%
	จำนวนองค์ประกอบที่เหมาะสม	4
4. รายละเอียดองค์ประกอบ	องค์ประกอบที่ 1 การพัฒนาผลิตภัณฑ์ด้วยนวัตกรรม	- จำนวนตัวแปร 7 - ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ 0.821 - 0.597
	องค์ประกอบที่ 2 การจัดการทรัพยากรและการผลิตที่ยั่งยืน	- จำนวนตัวแปร 5 - ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ 0.851 - 0.718
	องค์ประกอบที่ 3 การใช้เทคโนโลยีและกลยุทธ์ในการผลิต	- จำนวนตัวแปร 5 - ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ 0.849 - 0.470
	องค์ประกอบที่ 4 การพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาด	- จำนวนตัวแปร 3 - ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ 0.766 - 0.340
5. สรุป	จำนวนตัวแปรที่ใช้ในองค์ประกอบใหม่	20
	จำนวนองค์ประกอบที่ได้	4

จากตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (EFA) เพื่อศึกษาการส่งเสริมและพัฒนาขีดความสามารถในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจฐานราก พบว่าข้อมูลมีความเหมาะสมต่อการวิเคราะห์ โดยมีค่า KMO เท่ากับ 0.863 และค่า Bartlett's Test of Sphericity มีนัยสำคัญทางสถิติ ($X^2 = 4185.391$, $df = 190$, $p < 0.001$) จากการสกัดองค์ประกอบที่มีค่า Eigenvalues มากกว่า 1 ได้องค์ประกอบทั้งหมด 4 องค์ประกอบ ซึ่งสามารถอธิบายความแปรปรวนรวมได้ 63.477% โดยองค์ประกอบแรกคือ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ด้วยนวัตกรรม ซึ่งเน้นการนำนวัตกรรมมาใช้ในการผลิตชุมชน องค์ประกอบที่สอง คือ การจัดการทรัพยากรและการผลิตอย่างยั่งยืน สะท้อนความสำคัญของการบริหารจัดการท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ องค์ประกอบที่สาม คือ การใช้เทคโนโลยีและกลยุทธ์ในการผลิต เพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขัน และองค์ประกอบสุดท้าย คือ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ตอบสนองตลาด ซึ่งเน้นการเข้าใจและปรับตัวต่อความต้องการที่เปลี่ยนแปลงของผู้บริโภค การวิเคราะห์นี้ช่วยให้เข้าใจโครงสร้างปัจจัยสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในระดับชุมชน และสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพอย่างยั่งยืนต่อไป

2. ผลการสร้างการส่งเสริมและพัฒนาขีดความสามารถในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจฐานรากของวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดสมุทรสงคราม

การพัฒนาบรรจุภัณฑ์และสร้างอัตลักษณ์บนฉลากของผลิตภัณฑ์น้ำตาลมะพร้าวของวิสาหกิจชุมชนตลาดน้ำท่าคา

รูปที่ 2 แสดงต้นแบบการพัฒนาบรรจุภัณฑ์และสร้างอัตลักษณ์บนฉลากของผลิตภัณฑ์ของน้ำตาลมะพร้าวของวิสาหกิจชุมชนตลาดน้ำท่าคา

จากผลการศึกษาที่แสดงในรูปที่ 2 สะท้อนให้เห็นถึงกระบวนการพัฒนาขีดความสามารถในการผลิตสินค้าและบริการของวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดสมุทรสงครามที่เป็นระบบและครอบคลุมทุกมิติ โดยเริ่มจาก

การวิเคราะห์ความต้องการของตลาด เพื่อออกแบบผลิตภัณฑ์ให้ตรงกับความคาดหวังของผู้บริโภค แล้วจึงต่อยอดด้วยการพัฒนานวัตกรรมบรรจุภัณฑ์ที่สอดคล้องกับความยั่งยืนและเอกลักษณ์ท้องถิ่น ควบคู่ไปกับการสร้างแบรนด์และอัตลักษณ์ผลิตภัณฑ์ ทั้งยังเน้นการพัฒนาศักยภาพการจัดการภายในชุมชน รวมถึงการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มช่องทางการตลาดและการจัดจำหน่าย การพัฒนาทั้งหมดนี้อยู่ภายใต้กระบวนการประเมินผลและการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ผลการประเมินความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมายจำนวน 30 คนต่อการพัฒนาบรรจุภัณฑ์และการสร้างอัตลักษณ์ของผลิตภัณฑ์น้ำตาลมะพร้าวของวิสาหกิจชุมชนตลาดน้ำท่าคา แสดงให้เห็นถึงความพึงพอใจในระดับสูง โดยเฉลี่ยทุกด้านมากกว่า 4.21 คะแนน ประเด็นที่ได้รับความพึงพอใจสูง ได้แก่ การออกแบบที่สะท้อนอัตลักษณ์ชุมชน การตอบสนองความต้องการผู้บริโภค และการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนายังส่งเสริมความเข้มแข็งในระดับฐานราก ทั้งนี้ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ต่ำ แสดงถึงความเห็นที่เป็นเอกฉันท์ของผู้ประเมิน ซึ่งสนับสนุนศักยภาพของโครงการในการส่งเสริมผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

3. ผลการประเมินการส่งเสริมและพัฒนาขีดความสามารถในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจฐานรากของวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดสมุทรสงคราม

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความถูกต้อง ความมีประโยชน์ ความเป็นไปได้ และความเหมาะสม ในการส่งเสริมและพัฒนาขีดความสามารถในการผลิตสินค้าและบริการเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจฐานรากของวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดสมุทรสงคราม

ลำดับ	รายการประเมิน	$\bar{X}$	SD	ระดับประเมิน
1	ความถูกต้อง	4.73	0.331	มากที่สุด
2	ความมีประโยชน์	4.83	0.231	มากที่สุด
3	ความเป็นไปได้	4.73	0.331	มากที่สุด
4	ความเหมาะสม	4.93	0.121	มากที่สุด
ภาพรวม		4.81	0.254	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 แสดงผลการประเมินการส่งเสริมและพัฒนาขีดความสามารถในการผลิตสินค้าและบริการเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจฐานรากของวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดสมุทรสงคราม พบว่าโครงการดังกล่าวได้รับการประเมินในระดับที่ “สูงมาก” โดยมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ 4.81 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ระดับ 4.21 อย่างมีนัยสำคัญ เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านความเหมาะสมได้รับคะแนนสูงที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 4.93 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.121 สะท้อนถึงความสอดคล้องของผู้ประเมินที่เห็นว่าโครงการมีความสอดคล้องกับบริบทของชุมชนและสามารถดำเนินการได้อย่างเหมาะสม รองลงมาคือด้านความมีประโยชน์ ซึ่งได้ค่าเฉลี่ย 4.83 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.231 ซึ่งชี้ให้เห็นถึงผลลัพธ์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการ ทั้งในเชิงเศรษฐกิจ สังคม และการพัฒนาศักยภาพของวิสาหกิจชุมชน สำหรับด้านความถูกต้องและความเป็นไปได้ต่างได้รับค่าเฉลี่ยเท่ากันที่ 4.73 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.331 แม้จะเป็นค่าที่ต่ำที่สุดในบรรดาทั้งสี่ด้าน แต่ก็ยังจัดอยู่ในระดับที่สูงมาก ซึ่งบ่งชี้ว่าโครงการมีความสอดคล้องกับหลักวิชาการ และสามารถดำเนินการได้จริงในบริบทที่มีทรัพยากรจำกัด ที่น่าสังเกตคือค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของทั้งสี่ด้านล้วนอยู่ในระดับต่ำ แสดงถึงความเห็นที่เป็นเอกฉันท์ของผู้ประเมินทั้ง 5 คน ซึ่งเพิ่มระดับความน่าเชื่อถือของผลการประเมินให้เด่นชัดยิ่งขึ้น โดยสรุป ผลการประเมินนี้ชี้ว่าโครงการมีความเหมาะสมและศักยภาพในการดำเนินการสูงในทุกมิติ อันเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ที่รองรับการดำเนินงานในระยะต่อไปได้อย่าง

มันคง ทั้งนี้ ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาเพิ่มเติมในด้านความถูกต้องและความเป็นไปได้ เพื่อยกระดับคุณภาพของโครงการให้ครอบคลุมยิ่งขึ้นในอนาคต

สรุปและอภิปรายผล

1) การศึกษาสถานการณ์และความต้องการในการบริหารจัดการชุมชนด้านการผลิตสินค้าและบริการของวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดสมุทรสงครามมีเป้าหมายเพื่อวิเคราะห์ศักยภาพของชุมชนในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากอย่างยั่งยืน ผลการศึกษาชี้ว่าชุมชนมีจุดแข็งด้านเส้นทางท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์และความหลากหลายทางวัฒนธรรมซึ่งสามารถใช้เป็นฐานในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการ อย่างไรก็ตามยังพบข้อจำกัดด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและการประชาสัมพันธ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการให้บริการ การวิเคราะห์ห้วงค์ประกอบชี้ให้เห็นถึงปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสามารถของชุมชนในการผลิตสินค้าและบริการ ซึ่งครอบคลุมตั้งแต่ทรัพยากรในพื้นที่ไปจนถึงโครงสร้างพื้นฐานและการมีส่วนร่วมของชุมชน ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานของสุพรรณิ ไชยอำพร และคณะ (2565) ที่เน้นการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ด้วยการมีส่วนร่วมของชุมชน รวมทั้งงานของ Leksakundilok and Hirohara (2020) ที่ชี้ถึงบทบาทของทุนทางสังคมในการพัฒนาเชิงนิเวศ นอกจากนี้ยังสนับสนุนโดยงานของ Xu, Huang and Zhang (2023) ซึ่งเน้นความสำคัญของการบูรณาการทรัพยากรท้องถิ่นและการพัฒนาผลิตภัณฑ์อย่างยั่งยืน ดังนั้น แนวทางการพัฒนาในอนาคตควรมุ่งเสริมสร้างจุดแข็งของชุมชนควบคู่กับการแก้ไขข้อจำกัดที่มีอยู่ เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจฐานรากในระยะยาว

2) ผลการสร้างกลไกการส่งเสริมและพัฒนาขีดความสามารถด้านทรัพยากรมนุษย์ในวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดสมุทรสงครามสะท้อนถึงแนวทางการพัฒนาที่เป็นระบบและสอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น โดยเฉพาะการริเริ่มโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวตลาดน้ำท่าคา ซึ่งบูรณาการองค์ประกอบหลากหลายด้านเข้าด้วยกัน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม เพื่อนำไปสู่ความยั่งยืนในการพัฒนา ผลการศึกษานี้แสดงให้เห็นว่าการใช้ทรัพยากรและอัตลักษณ์ท้องถิ่นเป็นฐานในการออกแบบโครงการสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากได้อย่างแท้จริง ทั้งนี้ การพัฒนาดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของศิริเพ็ญ ดาบเพชร และคณะ (2566) ที่เน้นบทบาทของการบูรณาการทรัพยากรมนุษย์และมิติต่าง ๆ ในการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน เช่นเดียวกับงานของ Chin *et al.* (2022) ที่เสนอว่าการพัฒนาอย่างยั่งยืนควรครอบคลุมมิติทั้งสี่ดังกล่าวโดยมีความสมดุลระหว่างกัน นอกจากนี้ Kline *et al.* (2023) ยังชี้ให้เห็นว่าการเสริมสร้างขีดความสามารถของคนในชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืน การวิเคราะห์เปรียบเทียบผลการศึกษาี้กับงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศช่วยยืนยันแนวทางการพัฒนาที่เน้นความสอดคล้องกับบริบทและการสร้างความเข้มแข็งจากภายในชุมชน อย่างไรก็ตาม การนำผลไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่อื่นจำเป็นต้องพิจารณาความแตกต่างทางภูมิศาสตร์ วัฒนธรรม และโครงสร้างทางเศรษฐกิจอย่างรอบคอบ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการขยายผลในอนาคต

3) ผลการประเมินการส่งเสริมและพัฒนาขีดความสามารถด้านทรัพยากรมนุษย์เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจฐานรากของวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดสมุทรสงคราม พบว่าโครงการมีประสิทธิภาพและศักยภาพในระดับสูงมากในทุกมิติที่ประเมิน ได้แก่ ความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความมีประโยชน์ การออกแบบโครงการที่สอดคล้องกับแนวทางวิชาการและบริบทของชุมชนแสดงให้เห็นถึงความตั้งใจในการสร้างผลกระทบเชิงบวกทั้งในเชิงเศรษฐกิจและสังคม นอกจากนี้ ความเป็นไปได้ของโครงการในเชิงปฏิบัติยังแสดงให้เห็นถึงการจัดสรรทรัพยากรและการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ขณะที่ความมีประโยชน์ในระดับสูงมากยืนยันว่าโครงการสามารถตอบสนองต่อเป้าหมายด้านการพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างยั่งยืน ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานของธนภูมิ ปองเสงี่ยม และคณะ (2566) ที่เน้นว่าการวางแผนเชิงระบบที่อิงบริบทชุมชนสามารถส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขณะเดียวกัน Ren *et al.* (2023) ชี้ว่าโครงการที่ได้รับการประเมินสูงในมิติต่าง ๆ มีแนวโน้มที่จะ

สร้างผลลัพธ์ระยะยาวที่ยั่งยืนต่อชุมชน และ Ruiz-Real *et al.* (2022) ยังยืนยันว่าโครงการที่ออกแบบอย่างเหมาะสมและมีประโยชน์สูงจะนำไปสู่การพัฒนาเชิงยุทธศาสตร์ที่ยั่งยืนในระยะยาว ผลการเปรียบเทียบเหล่านี้ช่วยเสริมความน่าเชื่อถือของผลการประเมินในการศึกษาค้นคว้า และชี้ให้เห็นถึงความเป็นสากลของเกณฑ์การประเมิน ตลอดจนความจำเป็นของการติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่องเพื่อความยั่งยืนในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรส่งเสริมการพัฒนาขีดความสามารถของวิสาหกิจชุมชนโดยบูรณาการความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และสถาบันการศึกษา เพื่อสนับสนุนด้านองค์ความรู้ เทคโนโลยี และการตลาด
2. ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในทุกขั้นตอนของการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ตั้งแต่การวิเคราะห์ตลาด การออกแบบ การผลิต จนถึงการจัดจำหน่าย เพื่อสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของและความยั่งยืนของโครงการ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับกลยุทธ์การพัฒนาองค์ประกอบเฉพาะ เช่น นวัตกรรมผลิตภัณฑ์หรือการตลาดดิจิทัล เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน
2. ควรวิจัยเปรียบเทียบระหว่างชุมชนที่ใช้และไม่ใช้โมเดลการพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงบูรณาการ เพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ และปรับปรุงแนวทางให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- Thanaphum, P., Suchada, T., & Nattaporn, Y. (2023). Assessment of agrotourism potential for sustainable community economic development: A case study of Bang Nang Li Subdistrict, Amphawa District, Samut Songkhram Province. *Journal of Economics and Development*, 14(2), 77–93.
- Phimmaphat, P. (2020). Factors affecting the success of community enterprises in agrotourism. *Journal of Social Science Research*, 6(2), 85–97.
- Siripen, D., Kanokkarn, K., & Waralak, L. (2023). Development of sustainable agrotourism potential of the Ban Rim Khlong Khon community, Samut Songkhram Province. *Journal of Area-Based Development*, 5(1), 45–60.
- Supanee, C., Santithorn, P., & Suradet, K. (2022). Community capacity development for sustainable creative tourism in Samut Songkhram Province. *Journal of Community Development and Quality of Life*, 10(2), 88–102.
- Office of the National Economic and Social Development Council. (2022). The Thirteenth National Economic and Social Development Plan (2023–2027). Bangkok, Thailand.
- Chin, W. L., Lo, M. C., and Ramayah, T. (2022). Sustainable agritourism development: A systematic literature review and future research agenda. *Journal of Rural Studies*, 92, 204–216.
- Creswell, J. W., and Creswell, J. D. (2018). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches*. (5th Ed.). SAGE Publications.
- Elkington, J. (2018). *25 years of triple bottom line: A critique*. Harvard Business Review.

- Etikan, I., Musa, S. A., and Alkassim, R. S. (2016). Comparison of convenience sampling and purposive sampling. *American Journal of Theoretical and Applied Statistics*, 5(1), 1–4.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., and Anderson, R. E. (2019). *Multivariate data analysis*. (8th Ed.). Cengage Learning.
- Kline, C., Barbieri, C., and LaPan, C. (2023). Agritourism as a tool for sustainable rural development: A systematic review and research agenda. *Journal of Sustainable Tourism*, 31(2), 197–216.
- Krippendorff, K. (2018). *Content analysis: An introduction to its methodology*. (4th Ed.). Sage.
- Kyriazos, T. A. (2018). Applied psychometrics: Exploratory factor analysis (EFA). *European Journal of Counselling Psychology*, 7(1), 1–45.
- Leksakundilok, A., and Hirohara, M. (2020). Community-based ecotourism in Thailand: The role of community participation and social capital. *Asian Journal of Tourism Research*, 5(1), 45–63.
- Mohajan, H. K. (2017). Two criteria for good measurements in research: Validity and reliability. *Annals of Spiru Haret University: Economics Series*, 17(4), 59–82.
- Pongsakornrunsilp, S., Kiatkawsin, K., and Buathong, T. (2021). Community-based tourism in Thailand: Challenges and strategies. *Journal of Sustainable Tourism*, 29(7), 1023–1040.
- Ren, S., Xu, L., and Liu, Z. (2023). Evaluating the sustainability of rural tourism development: A multi-criteria decision-making approach. *Sustainability*, 15(4), 2012.
- Ruiz-Real, J. L., Uribe-Toril, J., De Pablo Valenciano, J., and Morales-Fernández, E. J. (2022). Agritourism as a sustainable strategy for rural development: A systematic literature review. *Journal of Rural Studies*, 89, 215–228.
- Rungson, C., Sittichai, K., and Anan, P. (2022). The development of tools for strategic planning in community enterprises. *Journal of Community Development Research (Humanities and Social Sciences)*, 15(1), 120–135.
- Taherdoost, H. (2016). Sampling methods in research methodology; How to choose a sampling technique for research. *International Journal of Academic Research in Management*, 5(2), 18–27.
- Xu, H., Huang, Y., and Zhang, L. (2023). Sustainable development of rural tourism: A systematic literature review and future research agenda. *Journal of Rural Studies*, 98, 1–15.